

Ministerie van Defensie

Dit stuk mag niet worden vermenigvuldigd dan met toestemming van het Hoofd Afd. Inl/Veill.

CHEF VAN DE GENERALE STAF / BEVELHEBBER DER LANDSTRIJKKRACHTEN

Afdeling/~~Section~~ Inl/Veill.

Ex.nr. [REDACTED]

Postadres: Thérèse Schwartzstraat 15
Telefoon: 070-245370 / 070-735735

GEHEIM

Men wordt verzocht bij beantwoording, datum en nummer van deze brief nauwkeurig te vermelden

uw kenmerk

uw brief van

ons nummer
046/H/Geh.

's-Gravenhage,

20 JUNI 1977

bijlagen:

Aan zie Verzendlijst

onderwerp: Maandoverzicht mei 1977

Zaak-nr.

Code-nr. 12.13

Hierbij bied ik U het maandoverzicht over de maand mei 1977 aan, samengesteld door de Sectie Inlichtingen van de Afdeling Inlichtingen en Veiligheid van mijn Staf.

Typ : CVW
Coll:

DE CHEF VAN DE LANDMAGTSTAF
VOOR DEZE:
HET HOOFD VAN DE SECTIE INL A
DE LUITENANT-KOLONEL

GEHEIM

C. KLOOS

VERZENDLIJST.

	<u>Ex.nr.</u>	<u>Ex.nr. Bijlage</u>
Cs(L)IGK	1	11
C-1Lk	2	12 t/m 14
NTC	3	15
C-COKL	4	16
Dir HKS	5	17
Gouv KMA	6	18
C-SMID	7	19 en 20
IGDKL	8	21
Lamat Bonn	9	22
Lamat Londen	10	23
Lamat Washington	11	24
Lalumat Parijs	12	25
Lamarlummat Ankara	13	26
Lamarlummat Damascus	14	27
Lamarlummat Jakarta	15	28
Lamarlummat Belgrado	16	29
Lulamat Warschau	17	30
Lulamat Oslo	18	31
Lumarlammat Ottawa	19	32
C-KMar bur 2.2.	20	33

Kopie

046/H/Seh.
046/H/Seh

GEHEIM

EX nr 35

~~Geheim~~

**MINISTERIE VAN DEFENSIE
LANDMAGHTSTAF
AFD INLN / VEIL**

MAANDOVERZICHT

mei 1977

GEHEIM

MAANDOVERZICHT

MEI 1977

De achter de evaluatie geplaatste letters hebben uitsluitend betrekking op interne verwerking en zijn derhalve voor de geadresseerden niet van belang.

INHOUDSOPGAVEblz.nr.:SAMENVATTING

1. Oost-Europa	1
2. Midden-Oosten/Afrika	1
3. Verre-Oosten	1-2

DEEL I: Oost-EuropaHoofdstuk A: Politiek

1. <u>Sovjet-Unie</u>	
a. Bijeenkomst van het Centraal Comité	3-5
b. Samenstelling van het Politbureau	5-7
2. <u>Tsjechoslowakije</u>	
a. Binnenlandse situatie	7-8
3. <u>Roemenië</u>	
a. Buitenlandse politiek	8-9
4. Bulgarije	10-11
5. Joegoslavië	12-14

Hoofdstuk B: Economie

1. <u>Sovjet-Unie</u>	
a. Buitenlandse handel	15-17
Bijlage bij Hfdst B Economie	18-27

Hoofdstuk C: Landstrijdkrachten

1. <u>Activiteiten</u>	
a. Algemeen	28
b. DDR	28
c. Tsjechoslowakije	28-29
2. <u>Polen</u>	
a. Aflossing VN-Detachement Midden-Oosten	29

DEEL II: Midden-Oosten/Afrika

1. Libanon	30-31
2. Egypte-Libië	31
3. Koeweit	31-32
4. Syrië-SU	32-33

blz.nr.:

5. Het Zuidelijk Rode Zee-gebied/De "Hoorn van Afrika" 33-35

DEEL III: Verre Oosten

1. China

a. Binnenlandse situatie

36-37

b. Buitenlandse politiek

37-38

2. India

38

SAMENVATTING1. Oost-Europa

De Warschaupaktstaten bereiden zich, sinds enkele maanden, duidelijk voor op de te houden "CVSE-conferentie" in Belgrado.

Het is eveneens duidelijk dat de diverse staten het nog niet geheel over de te volgen gedragslijn op deze conferentie eens zijn.

Roemenië blijft zich onafhankelijk, voor zo ver mogelijk, opstellen van de overige Warschaupaktlanden; de houding t.o.v. China en Joegoslavië is wel geheel anders dan die van de overige Warschaupaktlanden.

Uit de door de Sovjet-Unie gepubliceerde cijfers m.b.t. haar handel met het buitenland, blijkt dat de Sovjet handelspolitiek niet uitsluitend door economische factoren wordt bepaald maar dat politieke factoren een minstens zo belangrijke rol spelen; er is dus geen verandering in de Sovjet gedragslijn.

M.b.t. de Warschaupakt landstrijdkrachten zijn geen bijzondere activiteiten in deze verslagperiode te vermelden.

2. Midden-Oosten/Afrika

Ook in deze verslagperiode is weer duidelijk gebleken dat er geen "Arabische" eensgezindheid bestaat.

De onderlinge houding tussen verschillende staten is verre van goed te noemen, waarbij de Sovjet-Unie tracht zo veel mogelijk invloed te verkrijgen. Zo worden de elkaar "vijandige" staten, Ethiopië en Somalië, beiden door de Sovjet-Unie gesteund, terwijl zelfs één van de Ethiopische "bevrijdingsbewegingen" in Eritrea Sovjet steun geniet.

De betrekkingen tussen Egypte en Libië hebben een nieuw dieptepunt bereikt.

3. Verre-Oosten

De houding van China t.o.v. de Sovjet-Unie blijft onveranderd; de strijd tegen het revisionisme en Sociaal-imperialisme van de Sovjet-Unie neemt nog steeds een belangrijke plaats in de Chinese pers in.

De Sovjet-Unie hecht groot belang aan de continuering van de nauwe betrekkingen met India, ook nu daar een geheel nieuwe regering is.

DEEL I: Oost-EuropaHoofdstuk A: Politiek1. Sovjet-Unienastgeheim a. Bijeenkomst van het Centraal Comité

Na afloop van een eendaagse zitting van het Centraal Comité van de CSSU meldde Radio Moskou op 24 mei dat president Podgorny is ontheven van zijn functie in het Politbureau.

Voorts werd Rusakov benoemd tot CC-Secretaris i.p.v. Katushev die sinds februari j.l. Vice-Premier en Sovjet vertegenwoordiger bij CEMA is (zie MO 3/77).

Rusakov maakte tot voor kort deel uit van de persoonlijke staf van Brezhnev. Als CC-Secretaris wordt hij belast met de betrekkingen tussen de CPSU en andere regerende cp'n.

Op deze CC-bijeenkomst werd ook de nieuwe grondwet behandeld die waarschijnlijk op 16 juni a.s. door het Presidium van de Opperste Sovjet zal worden goedgekeurd.

(W) (B-2)

Commentaar: Het is zeer waarschijnlijk dat Podgorny zijn functie als staatshoofd ook verloren heeft. Enkele tekenen wijzen reeds in deze richting. Zo was Podgorny niet aanwezig bij de ontvangst van de Bulgaarse partijleider en President, Zhivkov, die met ingang van 30 mei j.l. een officieel bezoek aan de Sovjet-Unie bracht. Zhivkov werd begroet door Brezhnev, Kosygin en de Sovjet Minister van Buitenlandse Zaken Gromyko. Voorts ontbreekt de handtekening van Podgorny op de staatsdecreten die sinds deze CC-bijeenkomst zijn uitgevaardigd.

Podgorny maakte deel uit van het triumviraat (Brezhnev, Kosygin en Podgorny) dat sedert 1964 de plaats van Khrushchev innam. Als voorzitter van het Presidium van de Opperste Sovjet was hij formeel het staatshoofd van de Sovjet-Unie. Binnen dit triumviraat was zijn positie echter het minst invloedrijk.

De verwijdering van Podgorny uit het Politbureau komt

onverwacht, en hangt zeker niet met zijn gezondheid samen. In april j.l. maakte Podgorny nog een spectaculaire reis door Afrika tijdens welke hij o.a. een vriendschapsverdrag tussen de Sovjet-Unie en Mozambique afsloot.

Mogelijke oorzaken voor zijn afzetting zijn o.a.:

- onenigheid binnen het Politbureau over de afsluiting van een SALT-II accoord met de Verenigde Staten. Na de harde afwijzing van de VS-voorstellen tijdens Vance's bezoek aan Moskou (MO 3/77) is het Sovjet standpunt tijdens de Gromyko-Vance besprekingen die in mei te Genève plaatsvonden, vrij positief en coöperatief te noemen.

Mogelijk verzette o.a. Podgorny zich tegen deze versoepeling van het Sovjet standpunt en trad hij op als spreekbuis van het conservatieve blok binnen het "militair-industriële complex". De Sovjet Mindef Ustinov komt voor een dergelijke rol niet in aanmerking daar hij nauwelijks een jaar in functie is en zijn positie aan Brezhnev heeft te danken;

- verzet van Podgorny tegen het nieuwe grondwetsvoorstel dat de grondwet van 1936 (Stalin) moet vervangen. Mogelijk vreesde hij dat dit voorstel een te grote nadruk legt op de "democratische vrijheden" en kort na de Helsinki verklaringen een verdere aanwakkering kan inhouden van dissidenten-activiteiten. Voorts is het mogelijk dat Podgorny het niet eens is met de formuleringen in dit voorstel die de verhoudingen tussen de Unie en de "autonome" Republieken regelen en zag hij dit als een aantasting van zijn positie als staatshoofd;
- de wens van Brezhnev om de functie van President en Secretaris-Generaal van het CC van de CPSU te verenigen. Dit is reeds in verschillende NSWP-landen het geval.

De ontwikkelingen van de laatste tijd hebben bovendien aangetoond dat Brezhnev het "voetlicht" niet schuwt (o.a. zijn bevordering tot Maarschalk); - een laatste mogelijkheid is dat Brezhnev de vacante presidents-functie wenst te gebruiken om zijn positie, en die van zijn aanhangers in het Politbureau te versterken en deze functie vervuld zal worden door een oudere Brezhnev-getrouwe, bv. Kirilenko.

Op 16 juni a.s. komt het Presidium van de Opperste Sovjet bijeen en mogelijk zal dan een nieuwe President worden verkozen.

Wat de reden voor het ontslag van Podgorny ook mag zijn, zeker is dat Brezhnev zijn positie versterkt heeft, en nu de mogelijkheid heeft zijn internationale prestige te vergroten door de functies van staatshoofd en partij-leider te combineren.

enstgeheim b. Samenstelling van het Politbureau

Door het uittreden van Podgorny bestaat het Politbureau momenteel uit de volgende 14 leden: +/

Leonid Brezhnev (1957) 70 jr. Secretaris-Generaal van het CC van de CPSU en zonder twiifel het meest invloedrijke lid.

Nikolai Kosygin (1960) 73 jr. Voorzitter van de Ministerraad van de Sovjet-Unie, die grote invloed heeft op het economisch beleid. Vorig jaar werd Kosygin getroffen door een hartaanval. Zijn leeftijd en zijn gezondheid maken het onwaarschijnlijk dat hij ooit Brezhnev zal opvolgen.

Mikhail Suslov (1955) 74 jr. Secretaris van het CC van de CPSU, de "eminence grise" die belast is met ideologische vraagstukken. Suslov staat bekend als voorstander van de "harde-lijn" in de binnen- en buitenlandse politiek, maar zijn invloed is waarschijnlijk tanende.

Andrei Kirilenko (1962) 70 jr. Secretaris van het CC van de CPSU. Is Brezhnev's vervanger als Secretaris-Generaal bij diens afwezigheid.

+/ tussen haakjes het jaartal van Politbureau-lidmaatschap

Kirilenko staat bekend als een fervent Brezhnev aanhanger en komt mogelijk in aanmerking als een "overgangs-opvolger" bij eventueel aftreden of overlijden van de laatste.

Arvid Pelshe (1966) 78 jr. Voorzitter van het "Controle Comité" van de CPSU en het oudste Politbureaulid.

Kiril Mazurov (1965) 63 jr. Eerste Vice-Premier en Eerste Secretaris van de CC en van de CP-Witrusland. Wordt regelmatig genoemd als mogelijk opvolger van Kosygin.

Viktor Grishin (1971) 62 jr. Eerste-Secretaris van het CC van de CP-Moskou. Afkomstig uit de vakvereniging.

Dinmuhamed Kunaev (1971) 65 jr. Eerste-Secretaris van het CC van de CP-Kazakhstan. Komt door islamitische afkomst waarschijnlijk niet in aanmerking als evt. opvolger van Brezhnev.

Vladimir Shcherbitsky (1971) 59 jr. Eerste-Secretaris van het CC van de CP-Ukraine. Is een duidelijke protégé van Brezhnev en treedt hard op tegen Ukraïense nationalistten.

Andrei Gromyko (1973) 67 jr. Minister van Buitenlandse Zaken. Werd pas na 17 jaar ministerschap lid van het Politbureau en is waarschijnlijk geen serieus kandidaat als evt. opvolger van Brezhnev

Fyodor Kulakov (1971) 59 jr. Secretaris van het CC van de CPSU en belast met landbouw aangelegenheden. Dit laatste maakt zijn politieke positie enigszins precair.

Yuri Andropov (1973) 62 jr. Voorzitter van de Staatsveiligheid Commissie (KGB). Gezien zijn functie is het onwaarschijnlijk dat hij in aanmerking komt als evt. Secretaris-Generaal.

Dimitri Ustinov (1976) 68 jr. Mindef die zijn bestuurlijke ervaring binnen de sector defensie-industrie heeft opgedaan. Indien hij langer aan de politieke top staat kan deze functie hem grote invloed verschaffen.

Grigory Romanov (1976) 54 jr. Eerste-Secretaris van het CC van de CP-Leningrad en een duidelijke Brezhnev protégé.

Kandidaat-leden zijn:

C.A. Alijev (1956) 53 jr. Eerste-Secretaris van het CC van de CP-Azerbaidzhan.

P.N. Demichev (1964) 58 jr. Minister van Cultuur.

P.M. Masherov (1966) 58 jr. Eerste-Secretaris van het CC van de CP-Witrusland.

B.N. Ponomaryov (1972) 71 jr. Secretaris van het CC van de CPSU, belast met de contacten tussen de CPSU en niet-regerende cp'n.

S.R. Rashidov (1961) 59 jr. Eerste-Secretaris van het CC van de CP-Uzbekistan.

M.S. Solomenshev (1971) 63 jr. Voorzitter van de Raad van Ministers van de RSFSR.

2. Tsjechoslowakije

stgeheim a. Binnenlandse situatie

Eind april werd bekend dat tijdens de in maart gehouden ideologische conferentie in Sofia, Bilak lid van het Presidium van de Tsjechoslowaakse CP en Secretaris van het CC, heeft voorgesteld maatregelen tegen dissidenten te coördineren. Dit werd uitdrukkelijk afgewezen door delegatieleden van Hongarije, Polen en Roemenië, en uiteindelijk zelfs door de Secretaris van het CC van CPSU, Ponomarev. De weigering werd volgens geruchten vergezeld door kritiek op de Praagse leiders, wegens hun onvermogen interne problemen op te lossen en wegens hun onhandige aanpak van de dissidenten.

Met name zouden zij het belang van Charta '77 hebben overschat en de belangen van de andere socialistische landen aan de vooravond van de Conferentie van Belgrado hebben geschaad.

(W) (B-3)

Commentaar: Recentelijk is duidelijk gebleken dat de Communistische landen met het oog op Belgrado de aandacht van de mensenrechten-problematiek willen afleiden, ten gunste van een evenwichtiger aanpak van alle drie "manden". Het feit dat de harde lijn van de Praagse leiders is bekritiseerd is een aanwijzing dat "detente" in de buitenlandse politiek van de Warschaupaktlanden centraal staat.

Deze kritiek betekent dat het door de Sovjet-Unie aan Tsjechoslowakije "opgelegd" regiem zwakker is komen te staan, en dat althans tot de Belgrado conferentie een gematigder houding waarschijnlijk wordt. Dit lijkt bevestigd

te worden door de uitreisvisa die verstrekt zijn aan Mylnar en zijn vrouw, alsmede door Havel's vrijlating uit de gevangenis.

Tegelijkertijd kan uit de kritiek worden afgeleid dat de beweging rond Charta '77 juist vanwege de door de Praagse leiders gevolgde koers aan betekenis heeft gewonnen. Een op zichzelf qua omvang vrij beperkte stroming is door de aanpak kennelijk versterkt, waarmee Praag het tegendeel van het beoogde doel heeft bereikt. Op korte termijn zal dit waarschijnlijk voor de Praagse leiders geen gevolgen hebben, mede omdat het huidige regime, (met name Bilak en Kapek) sterk Moskou - georiënteerd is.

Indien vervolgmanifesten op Charta '77 blijven uitkomen (recentelijk zijn reeds een negende en tiende document verschenen), moet niet uitgesloten worden geacht dat er zich wijzigingen in de Tsjechoslowaakse top zullen voordoen, in een iets gematigder richting. Een open ingrijpen van de Sovjet-Unie en/of het Warschaupakt moet onwaarschijnlijk worden geacht.

3. Roemenië

a. Buitenlandse politiek

Op 9 mei vierde Roemenië het feit dat het land honderd jaar geleden onafhankelijk werd. Dit werd op grote schaal, doch sober, herdacht, de onafhankelijkheid is een belangrijke factor in het politieke bewustzijn van het Roemeense volk. In zijn herdenkingstoespraak belichtte partijleider Ceaucescu de geschiedenis van de Roemeense onafhankelijkheidsstrijd door de eeuwen, met nadruk op de prestaties die het Roemeense volk daarvoor zelf heeft geleverd.

Hoewel Roemenië nauw blijft samenwerken met de Sovjet-Unie en de overige Warschaupaktstaten zowel in CEMA- als in Warschaupakt verband (deelname aan een WP-luchtverdedigingsoefening mede boven Roemeens grondgebied, aankoop in de komende twee jaar van 24 x MIG-23 (FLOGGER) van de Sovjet-Unie (wellicht gedwongen door de vertragingen in de ontwikkeling van de Roemeens-Joegoslavische IAR-93 jager)), blijft Roemenië streven naar een onafhankelijke koers in de buitenlandse politiek.

Dit blijkt onder meer uit het bezoek van een delegatie o.l.v. de Roemeense plv. minister van Defensie aan China eind maart. Van de felicitatie-boodschappen ter gelegenheid van het Roemeense eeuwfeest blonken voorts de Joegoslavische en vooral de Chinese boodschappen uit door vriendelijkheid en lofuitingen over de onafhankelijke koers. In dit verband is veelbetekenend dat een door de Chinese leider Hua Kuo Feng verzonden boodschap in het Roemeense partijblad Scinteia direkt naast de boodschap van de Sovjet leiders Brezhnev, Kosygin and Podgorny werd geplaatst.

De goede relaties tussen Roemenië en China werden voorts benadrukt door het bezoek van een Chinese parlementaire delegatie (welke nadien Joegoslavië bezocht, mede i.v.m. Tito's 85e verjaardag) aan Roemenië, door het bezoek - op uitnodiging - van een hoge Chinese delegatie aan de Roemeense ambassade in Peking, en door een speciale bijeenkomst in Peking t.g.v. dit eeuwfeest van een eenheid van het Chinese Volksleger. Zowel Joegoslavië als China benadrukten Roemenië's onafhankelijke koers, welke zij volmondig steunen.

Kort voor het Roemeense eeuwfeest bezocht de Roemeense CP sekretaris voor Buitenlandse Zaken, Andrei, op 5 en 6 mei Joegoslavië, op uitnodiging van het Presidium van het CC van de Joegoslavische Communistenbond. Tijdens dit bezoek werd hij door onder meer Tito en Dolenc ontvangen. In maart vond reeds een soortgelijk tegenbezoek plaats. Deze ontmoetingen schijnen verband te houden met de komende CVSE follow-up conferentie in Belgrado.

Afgezien van de betrekkingen met de onafhankelijke Communistische landen China en Joegoslavië, zoekt Roemenië blijkbaar ook versterking van de relaties met Westerse landen.

Concluderend kan gesteld worden dat Roemenië ondanks de kennelijke toenadering tot de Sovjet-Unie en andere Warschaupaktlanden zich relatief onafhankelijk blijft opstellen. Met name geldt dit de verhouding tot China. Voor de relatie met het Westen bij een eventuele spanningstoename heeft dit waarschijnlijk echter geen gevolgen, temeer daar Roemenië náást de onafhankelijke koers, de goede relaties met haar buurlanden blijft noemen.

(B-2) (G/W)

stgeheim 4. Bulgarije

Op 12 mei werd bekend dat het Centraal Comité van de Bulgaarse Communistische Partij Velchev uit "doelmatigheidsoverwegingen" uit al zijn functies als Politbureaulid en Secretaris van het Centraal Comité had ontheven. Tegelijkertijd werden de 52-jarige Stanichev (leider van de afdeling voor Buitenlandse Zaken en Internationale Betrekkingen van het CC), en Djulegerov (hoofdredakteur van het Partijblad "Rabotnichesko Delo") tot lid van het CC-secretariaat benoemd.

Velchev was sinds 1958 lid van het CC, sinds 1959 lid van het CC-secretariaat, en sinds 1962 lid van het Politbureau. Hij is 63 jaar, was een van de naaste medewerkers van partijleider Zhivkov, en werd benoemd als diens potentiële opvolger.

(B-2) (W)

Commentaar: De opgegeven ontslagreden duidt op een politiek motief, dat gezien zijn totale verwijdering uit het CC ernstig moet zijn geweest. Hij was belast met partijkaders, partij-organisaties en internationale betrekkingen (c.g. personeels- en veiligheidszaken), waardoor hij binnen de Partij een invloedrijke positie innam. Dit kan betekenen dat zijn val door die van anderen gevolgd zal worden.

Velchev's afzetting vond plaats tijdens een extra zitting van het Centraal Comité, die op korte termijn, én kort na een normale zitting, werd bijeengeroepen, en waar verder tot weinig substantiefs schijnt te zijn besloten. Dit kan betekenen dat Velchev's afzetting een spoed-aangelegenheid was. Het is mogelijk dat tekortkomingen in binnenlands organisatiewerk tot zijn val hebben bijgedragen, doch dat zijn val primair internationale oorzaken heeft.

Er zijn aanwijzingen dat Velchev reeds kort ná de Berlijnse conferentie van Europese Communistische Partijen (juni 1976) op de achtergrond werd gedrongen, hoewel hij actief betrokken was bij de voorbereiding en de Conferentie zélf.

Waarschijnlijk stelde zijn internationale opstelling teleur, hetgeen mogelijk wordt bevestigd door zijn val kort voor een bezoek van een Bulgaarse partij- en regeringsdelegatie,

o.l.v. Zhivkov, aan Moskou. Hij is waarschijnlijk deels vervangen door Filipov, die recentelijk deelnam aan de Conferentie van CP-secretarissen voor Internationale en Ideologische aangelegenheden in Sofia en aan de als belangrijk omschreven Praagse Conferentie over "Problems of Peace and Socialism", en deels door Stanichev.

Deze conclusie wordt ook gewettigd door de afwezigheid van enige open stellingname van Velchev met betrekking tot zaken als Eurocommunisme, proletarisch internationalisme, betrekkingen met de SU en andere inter-partij betrekkingen. Dit zou dan betekenen dat hij naar de zin van de "hardliner" Zhivkov een te gematigde positie heeft ingenomen. Eerder (circa 1973) schijnt Velchev ook al oppositie te hebben gevoerd tegen bepaalde, door Zhivkov gesteunde aspecten van de buitenlandse politiek van de Sovjet-Unie.

Voorts kan Velchev's houding m.b.t. Joegoslavië een rol hebben gespeeld bij zijn afzetting, mede gezien een hoofdartikel dat het partijblad "Rabotnichesko Delo" op 10 mei publiceerde. In dat artikel werd Joegoslavië aangevallen over de Macedonische kwestie. Velchev was mede verantwoordelijk voor verbeterde betrekkingen met Joegoslavië in recente jaren.

Dat Velchev's val mede verband hield met de Macedonische kwestie kan blijken uit de benoeming van Djulegerov en Stanichev in het CC-secretariaat. Beiden schijnen uit Macedonië afkomstig te zijn. Een en ander kan impliceren dat het Macedonische probleem tussen Joegoslavië en Bulgarije, en mogelijk ook tussen Griekenland en Bulgarije, weer opgerakeld zal worden. In hoeverre een recent onbevestigd, persbericht over niet nader gespecificeerde militaire constructie activiteiten in Bulgars Macedonië hiermede verband houdt is niet duidelijk, doch niet geheel uitgesloten.

Hoewel deze constructie-activiteiten niet van groot belang lijken te zijn, kan dit wel complicaties hebben voor de Bulgars-Joegoslavische relaties, zeker na de dood van Tito.

stgeheim 5. Joegoslavië

Vanaf vrijdag 20 mei bezocht de Amerikaanse Vice-president Mondale Joegoslavië, eerder dan aanvankelijk was verwacht (28 mei). Tijdens dit bezoek had Mondale onder meer een ontmoeting met President Tito, waarbij Tito kritiek uitte op de Amerikaanse mensenrechten campagne. Volgens Mondale werd overeengekomen de vertraging in de levering door Westinghouse van onderdelen voor de eerste Joegoslavische kernenergiecentrale, te regelen.

Een Joegoslavische woordvoerder heeft op 26 mei al aangekondigd dat inderdaad een oplossing was bereikt. Mondale stelde bij zijn bezoek voorts dat de VS de Joegoslavische eenheid en territoriale onschendbaarheid ten volle zullen steunen.

Tijdens zijn aankondiging van Mondale's bezoek had President Carter eerder al gesteld dat "The United States places importance on Yugoslavia's independence, political unity and territorial integrity, and recognize Yugoslavia's and President Tito's vital role in providing leadership to the non-aligned world. I believe these early consultations with President Tito will be of great value".

Kort vóór Mondale's bezoek aan Joegoslavië arriveerde de commandant van de Amerikaanse Marine, Admiraal James L. Holloway, aan het hoofd van een marine-delegatie op 14 mei in Joegoslavië. Dit bezoek werd door het Joegoslavische persbureau Tanjug aangeduid als een officieel en vriendschappelijk bezoek aan Joegoslavië en de Joegoslavische strijdkrachten. De delegatie werd ontvangen door de "assistant federal secretary for the navy and commander of the Split military-naval region", Admiraal Branko Mamula, en een groep "senior officers". Tijdens het bezoek werd een aantal eenheden en instellingen van de Joegoslavische strijdkrachten bezocht.

(W) (B-2)

Commentaar: Zowel Carters uitlatingen bij de aankondiging van Mondale's bezoek, als dat bezoek zelf, alsmede het bezoek van Holloway duiden erop dat Carter is teruggekomen op zijn negatieve campagne-uitlatingen over Joegoslavië. In dit verband is ook van belang het vroege tijdstip van Mondale's bezoek, amper vier maanden na Carters en Mondale's ambtsaanvaarding. De Joegoslavische regering en President Tito kunnen dit opvatten als een rugdekking tegen al te grote opdringerigheid

van de Sovjet-Unie, met name ook met betrekking tot Sovjet gebruik van Joegoslavische reparatie- en havenfaciliteiten voor de Marine, en overvluchtrechten voor de Luchtmacht. In dit verband lijkt ook Holloway's bezoek veelbetekenend. Tevens kan een en ander gezien worden als een afwijzing van het standpunt van de vorige VS ambassadeur in Joegoslavië, Silverman, die meende dat de VS op langere termijn geen belang heeft bij steun aan Joegoslavië. Ook duidt e.e.a. mogelijk op een herbezinning van de Amerikaanse politiek m.b.t. Joegoslavië zoals die gevoerd werd door Kissinger met zijn adviseur Sonnenfeldt.

Amerika's steun aan de onafhankelijke Joegoslavische koers, zoals die tot uitdrukking komt in Carters en Mondale's woorden, kan ook hebben bijgedragen tot de open Joegoslavische steun aan het Eurocommunisme. In een op 24 mei bekend geworden rapport aan het CC van de Joegoslavische CP ter gelegenheid van een speciale zitting i.v.m. Tito's 85e verjaardag, noemde Presidium-lid Bakaric het Eurocommunisme een "fundamentele eis (c.q. noodzaak) van deze tijd", en geenszins "verraad aan het Socialisme". In dit verband veroordeelde Bakaric onomwonden de dogmatische houding van de Tsjechoslowaak Bilak, die het bewandelen van verschillende (van de Sovjet koers afwijkende) wegen naar het Socialisme onaanvaardbaar noemde. In een eerdere reactie stond de buitenlandse politieke commentator van Radio Zagreb, Sundic, op 18 mei eveneens afwijzend tegenover Bilak's standpunt.

Tito's 85e verjaardag en diens 40-jarig jubileum als partijleider vestigt de aandacht op het feit dat opvolgingskwesties in de Oostbloklanden problematisch zijn, hoewel het Joegoslavische rotatie-systeem in de Presidentiële Raad redelijk schijnt te functioneren. De ter gelegenheid van Tito's verjaardag verwachte amnestie is uitgebleven, en wordt nu verwacht rond de nationale feestdag op 29 november, of deze zomer in samenhang met de afkondiging van een nieuw strafrechtstelsel. Hoogst waarschijnlijk heeft de Joegoslavische regering de schijn willen vermijden dat de strafvermindering of straffkwijschelding "onder buitenlandse druk" aan de vooravond van de CVSE "follow-up" conferentie plaatsvond.

Anderzijds is sprake van een kritische beoordeling van de dossiers die aan de gratieverlening vooraf dient te gaan.

Hoofdstuk B: Economie1. Sovjet-Uniestgeheim a. Buitenlandse handel

Afgelopen maand publiceerde de Sovjet-Unie de cijfers met betrekking tot haar handel met het buitenland in de periode januari - maart 1977. (Zie bijlage)

Hoewel men voorzichtig dient te zijn met vergelijkingen over een dergelijke korte periode zijn er ten opzichte van de eerste drie maanden van 1976 toch een aantal aardige verschuivingen waar te nemen. Zo steeg de totale Sovjet handel jan-mrt 77 met 14,2 percent ten opzichte van jan-mrt 1976; nam de export met 21,9 percent toe, en de import met 7,6 percent.

De totale buitenlandse schuld van de Sovjet-Unie werd voor eind 1976 geschat op plm. 15 miljard US\$ en het is dus begrijpelijk dat de Sovjet-Unie in 1977 streeft naar een versnelde groei van de export en een matiging van de import-groei. Indien haar handelsbalans zich in de rest van 1977 op dezelfde voet blijft ontwikkelen zal het tekort op de Sovjet handelsbalans aanzienlijk lager uitvallen dan in 1976 en binnen aanvaardbare grenzen blijven.

De handel met de westerse landen bleef duidelijk achter bij de totale Sovjet handelsoontwikkeling. Zo steeg de totale omzet met slechts 4,9 percent, de export met 9,9 percent en de import met 2,1 percent. Een belangrijke factor hierbij is dat de Sovjet-Unie, door de goede graanoogst in 1976, haar graanaankopen in het westen aanzienlijk kon inkrimpen. De handelscijfers met Canada geven deze situatie duidelijk weer. Importeerde de Sovjet-Unie in de eerste drie maanden 1976 nog ter waarde van 110,2 miljoen roebel uit dit land, in de periode jan-mrt 77 was dit met ruim de helft verminderd tot 52,1 miljoen roebel. Hoewel in iets mindere mate geven de Sovjet importen uit de Verenigde Staten en Australië hetzelfde beeld te zien.

Interessant is ook dat de Sovjet handel met Spanje bijna verdubbelde t.o.v. jan-mrt 76. De nieuwe Spaanse regering en de normalisering van de betrekkingen tussen de beide landen zullen hieraan niet vreemd zijn.

De Sovjet handel met de NSWP-landen groeide sneller dan het gemiddelde. De totale omzet nam met 20 percent toe, de export met 27,2 percent en de import met 12,8 percent. De snelle stijging van de Sovjet export naar deze landen, van 5.761,8 miljoen roebel tot 6.914,1 miljoen roebel, wordt met name veroorzaakt door de prijsverhoging van de Sovjet aardolie (zie MO 3/77) en weerspiegelt de toenemende afhankelijkheid van deze landen van Sovjet energie en grondstoffenleveranties.

Opvallend is voorts de snelle stijging van de Sovjet handel met Vietnam (+ 105,1%) terwijl Kambodja niet eens in de handelsstatistieken genoemd wordt, waarschijnlijk omdat dit laatste land zich meer op China oriënteert (ook politiek).

De Sovjet export naar Cuba steeg met 37,1 percent tot 403,8 miljoen roebel. Cuba bevindt zich momenteel in een zeer moeilijke economische positie en bezit zeker niet de middelen om een dergelijke uitbreiding van de import uit de Sovjet-Unie te betalen. De Cubaanse interventie in Afrika dient hier waarschijnlijk als een ietwat ongebruikelijk betalingsmiddel.

De Sovjet interesse in dit continent blijkt ook uit de snelle stijging van haar handel met Afrika (+ 65%). Mozambique wordt echter niet genoemd, terwijl de Sovjet Unie nog slechts kort geleden een verdrag van vriendschap en samenwerking met Mozambique sloot.

Reden voor deze omissie is misschien het feit dat de Sovjet economische betrekkingen met dit land zich vooralsnog beperken tot militaire en economische hulpverlening welke om politieke redenen niet te zeer de aandacht dienen te trekken.

Indien het Sovjet vertrouwen in President Amin zijn weerslag heeft gevonden in de handelontwikkeling tussen Uganda en de Sovjet Unie dan is dit vertrouwen bepaald niet groot te noemen. De totale omzet verminderde namelijk met 57,1 percent.

De Sovjet handel met het Midden-Oosten/N-Afrika en Zuid-Amerika

is in het algemeen constant gebleven of iets terug gelopen. De wens van de Sovjet-Unie om een meer evenwichtige handelsbalans te verwezenlijken heeft hier ongetwijfeld zijn invloed doen gelden. Een uitzondering wordt gevormd door de Volksrepubliek Jemen. De Sovjet handelsomzet (= export) met dit land steeg met 167,7 percent tot 16,6 miljoen roebel.

Uit deze cijfers komt duidelijk naar voren dat de Sovjet handelspolitiek niet alleen bepaald wordt door economische factoren, maar dat politieke factoren evenzeer een rol spelen. Dit geldt met name voor de Sovjet politiek ten opzichte van de zwakkere ontwikkelingslanden en meer in het bijzonder voor de Afrikaanse ontwikkelingslanden.

MO 4/77

GEHEIM

Buitenlandse handel USSR jan-mrt 77 t.o.v. jan-mrt 76 (miljoenen roebels)

Land		1976	1977	% ver- ander.	Balans	
					1976	1977
Oostenrijk	T ^x	79,6	133,1	+ 67,2	+ 12,0	+ 12,7
	E	45,8	72,9	+ 59,2		
	I	33,8	60,2	+ 78,1		
België	T	109,0	154,3	+ 41,6	+ 11,6	+ 18,7
	E	60,3	85,8	+ 42,3		
	I	48,7	68,5	+ 40,7		
Gr. Brit.	T	310,5	260,1	- 16,2	+ 64,9	+ 73,1
	E	187,7	166,6	- 11,2		
	I	122,8	93,5	- 23,9		
Griekenl.	T	40,5	38,6	- 4,7	+ 8,9	- 18,4
	E	24,7	10,1	- 59,1		
	I	15,8	28,5	+ 80,4		
Denemarken	T	38,9	50,8	+ 30,6	+ 13,9	+ 19,0
	E	26,4	34,9	+ 32,2		
	I	12,5	15,9	+ 27,2		
B.R.D.	T	781,2	799,8	+ 3,7	- 270,0	- 362,0
	E	255,6	218,9	- 14,4		
	I	525,6	580,9	+ 10,5		
Ierland	T	2,7	4,5	+ 66,7	+ 2,3	+ 3,1
	E	2,5	3,8	+ 52,0		
	I	0,2	0,7	+250,0		
IJsland	T	15,4	17,0	+ 10,4	+ 4,4	+ 6,4
	E	9,9	11,7	+ 18,2		
	I	5,5	5,3	- 3,6		
Spanje	T	41,2	80,6	+ 95,6	+ 13,6	+ 44,6
	E	27,4	62,6	+128,5		
	I	13,8	18,0	+ 30,4		

^x/ T = totale omzet E = export I = import

GEHEIM

Land		1976	1977	% ver- ander.	Balans	
					1976	1977
Italië	T	393,8	459,1	+ 16,6	+ 13,6	+ 44,6
	E	181,8	250,6	+ 37,8		
	I	212,0	208,5	- 1,7		
Luxemburg	T	5,6	5,9	+ 5,4	- 3,4	- 3,5
	E	1,1	1,2	+ 9,1		
	I	4,5	4,7	+ 4,4		
Nederland	T	130,0	109,0	- 16,2	+ 31,0	+ 22,2
	E	80,5	65,6	- 18,5		
	I	49,5	43,4	- 12,3		
Noorwegen	T	22,1	23,2	+ 5,0	+ 1,1	+ 4,0
	E	11,6	13,6	+ 17,2		
	I	10,5	9,6	- 8,6		
Portugal	T	33,0	33,5	+ 1,5	- 1,0	+ 0,9
	E	16,0	17,2	+ 7,5		
	I	17,0	16,3	- 4,1		
Finland	T	350,0	430,9	+ 23,1	+ 42,0	- 18,7
	E	196,0	206,1	+ 5,2		
	I	154,0	224,8	+ 50,0		
Frankrijk	T	409,1	382,8	- 6,4	- 33,1	- 73,2
	E	188,0	154,8	- 17,7		
	I	221,1	228,0	+ 3,1		
Zwitserl.	T	113,8	92,5	- 18,7	- 87,4	- 57,1
	E	13,2	17,7	+ 34,1		
	I	100,6	74,8	- 74,4		
Canada	T	118,3	63,9	- 46,0	- 102,1	- 40,3
	E	8,1	11,8	+ 45,7		
	I	110,2	52,1	- 52,7		
U.S.A.	T	615,2	505,5	- 17,8	- 569,0	- 380,3
	E	23,1	62,6	+171,1		
	I	592,1	442,9	- 25,2		

Land		1976	1977	% ver- ander.	Balans	
					1976	1977
Japan	T	518,9	703,9	+ 35,7	- 236,1	- 322,7
	E	141,4	190,6	+ 34,8		
	I	377,5	513,3	+ 36,0		
Australië	T	134,7	105,0	- 22,0	- 134,1	- 103,2
	E	0,3	0,9	+200,0		
	I	134,4	104,1	- 22,5		
Nw Zeel.	T	9,5	29,4	+209,5	- 8,9	- 28,0
	E	0,3	0,7	+133,3		
	I	9,2	28,7	+212,0		
=====						
Totaal						
westen	T	4397,4	4611,4	+ 4,9	- 1289,4	- 1195,0
=====						
Bulgarije	T	1046,7	1185,8	+ 13,3	- 6,5	+ 12,0
	E	520,1	598,9	+ 15,2		
	I	526,6	586,9	+ 11,5		
Hongarije	T	766,2	951,9	+ 24,2	+ 38,2	+ 97,7
	E	402,2	524,8	+ 30,5		
	I	364,0	427,1	+ 17,3		
D.D.R.	T	1369,2	1588,2	+ 16,0	+ 1,6	+ 135,6
	E	685,4	861,9	+ 25,8		
	I	683,8	726,3	+ 6,2		
Polen	T	1225,3	1466,6	+ 19,7	+ 35,1	+ 136,8
	E	630,2	801,7	+ 27,2		
	I	595,1	664,9	+ 11,7		
Roemenië	T	373,6	476,3	+ 27,5	- 63,6	- 47,3
	E	155,0	214,5	+ 38,4		
	I	218,6	261,8	+ 19,8		
Tsjecho- slowakije	T	980,8	1245,3	+ 27,0	+ 0,8	+ 87,3
	E	490,8	666,3	+ 35,8		
	I	490,0	579,0	+ 12,8		
=====						
Totaal						
NSWP Ind.	T	5761,8	6914,1	+ 20,0	+ 5,6	+ 422,1
=====						

Land		1976	1977	% ver- ander.	Balans	
					1976	1977
Joegoslav.T	T	387,2	403,7	+ 4,3	- 22,8	- 10,9
	E	182,2	196,4	+ 7,8		
	I	205,0	207,3	+ 1,1		
Vietnam	T	46,8	96,0	+105,1	+ 23,0	+ 50,4
	E	34,9	73,2	+109,7		
	I	11,9	22,8	+ 91,6		
China	T	88,8	57,2	- 35,6	- 5,2	- 0,4
	E	41,8	28,4	- 32,1		
	I	47,0	28,8	- 38,7		
N-Korea	T	78,9	63,6	- 19,4	+ 24,1	+ 8,0
	E	51,5	35,8	- 30,5		
	I	27,4	27,8	+ 1,5		
Mongolië	T	133,2	166,6	+ 25,1	+ 113,0	+ 145,4
	E	123,1	156,0	+ 26,7		
	I	10,1	10,6	+ 5,0		
Cuba	T	675,3	857,3	+ 27,0	- 86,3	- 49,7
	E	294,5	403,8	+ 37,1		
	I	380,8	453,5	+ 19,1		
=====						
Totaal overige						
soc.lnd.	T	1410,2	1644,4	+ 16,6	+ 45,8	+ 142,8
=====						
Totaal						
soc.lnd.	T	7172,0	8558,5	+ 19,3	+ 51,4	+ 564,9
=====						
Angola	T	29,6	27,3	- 7,8	+ 19,2	+ 24,3
	E	24,4	25,8	+ 5,7		
	I	5,2	1,5	- 71,2		
Benin	T	0,5	0,7	+ 40,0	+ 0,5	+ 0,7
	E	0,5	0,7	+ 40,0		
	I	-	-	-		
Ivoorkust	T	10,8	13,3	+ 23,1	- 4,2	10,5
	E	3,3	1,4	- 57,6		
	I	7,5	11,9	+ 58,7		

Land		1976	1977	% ver- ander.	Balans			
					1976	1977		
Ghana	T	21,4	92,2	+330,8	-	15,8	-	85,8
	E	2,8	3,2	+ 14,3				
	I	18,6	89,0	+378,5				
Guinee	T	8,0	11,5	+ 43,8	+	1,0	-	0,7
	E	4,5	5,4	+ 20,0				
	I	3,5	6,1	+ 74,3				
Zambia	T	1,2	0,3	- 75,0	+	1,2	+	0,3
	E	1,2	0,3	- 75,0				
	I	-	-	-				
Kameroen	T	19,8	13,2	- 33,3	-	18,2	-	10,4
	E	0,8	1,4	+ 75,0				
	I	19,0	11,8	- 37,9				
Kongo	T	0,4	1,5	+275,0	+	0,2	-	0,5
	E	0,3	0,5	+ 66,7				
	I	0,1	1,0	+900,0				
Liberia	T	1,0	0,5	- 50,0	+	0,8	+	0,3
	E	0,9	0,4	- 55,6				
	I	0,1	0,1	-				
Madagas- kar	T	0,8	0,1	- 87,5	-	0,8	+	0,1
	E	0,0	0,1					
	I	0,8	-	-100,0				
Mali	T	1,6	1,0	- 37,5	+	1,6	+	1,0
	E	1,6	1,0	- 37,5				
	I	-	-	-				
Somalië	T	6,5	6,2	- 4,6	+	5,3	+	6,2
	E	5,9	6,2	+ 5,1				
	I	0,6	-	-100,0				
Soedan	T	1,4	2,9	+107,1	+	1,4	-	1,9
	E	1,4	0,5	- 64,3				
	I	-	2,4					

Land		1976	1977	% ver- ander.	1976	1977
Tanzania	T	0,7	2,8	+300,0	+	0,1 - 2,2
	E	0,4	0,3	- 25,0		
	I	0,3	2,5	+733,3		
Togo	T	1,7	2,4	+ 41,2	-	0,3 - 1,4
	E	0,7	0,5	- 28,6		
	I	1,0	1,9	+ 90,0		
Uganda	T	0,7	0,3	- 57,1	+	0,7 + 0,3
	E	0,7	0,3	- 57,1		
	I	-	-	-		
Ethiopië	T	1,4	1,2	- 14,3	+	0,2 + 1,0
	E	0,8	1,1	+ 37,5		
	I	0,6	0,1	- 83,3		
=====						
Totaal						
Afrika	T	107,5	177,4	+ 65,0	-	7,1 - 79,2
=====						
Irak	T	179,4	157,2	- 12,4	+	54,2 - 44,2
	E	116,8	56,5	- 51,6		
	I	62,6	100,7	+ 60,9		
Iran	T	116,3	159,7	+ 37,3	-	4,3 + 0,1
	E	56,0	79,9	+ 42,7		
	I	60,3	79,8	+ 32,3		
Kuweit	T	2,1	3,8	+ 81,0	+	2,1 - 1,2
	E	2,1	1,3	- 38,1		
	I	-	2,5			
U.A.E.	T	1,2	1,2	-	+	1,2 + 1,2
	E	1,2	1,2	-		
	I	-	-	-		
S. Arabië	T	3,7	3,2	- 13,5	+	3,7 + 3,2
	E	3,7	3,2	- 13,5		
	I	-	-	-		
Algerije	T	29,6	27,3	- 7,8	+	19,2 + 24,3
	E	24,4	25,8	+ 5,7		
	I	5,2	1,5	- 71,2		

Land		1976	1977	% ver- ander.	Balans				
					1976	1977			
Libië	T	3,6	2,5	- 30,6	+	3,6	+	2,5	
	E	3,6	2,5	- 30,6					
	I	-	-	-					
Nigeria	T	7,7	9,9	+ 28,6	+	2,7	+	9,5	
	E	5,2	9,7	+ 86,5					
	I	2,5	0,2	- 92,0					
=====									
Totaal									
OPEC	T	343,6	364,8	+ 6,2	+	82,4	-	4,6	
=====									
Noord Jemen	T	1,6	0,9	- 43,8	+	1,6	+	0,9	
	E	1,6	0,9	- 43,8					
	I	-	-	-					
Zuid Jemen	T	6,2	16,6	+167,7	+	6,2	+	16,6	
	E	6,2	16,6	+167,7					
	I	-	-	-					
Libanon	T	4,7	2,8	- 40,4	+	3,3	+	1,2	
	E	4,0	2,0	- 50,0					
	I	0,7	0,8	+ 14,3					
Syrië	T	51,7	48,7	- 5,8	+	21,7	-	0,5	
	E	36,7	24,1	- 34,3					
	I	15,0	24,6	+ 64,0					
Turkije	T	32,9	28,2	- 14,3	-	9,7	+	3,2	
	E	11,6	15,7	+ 35,3					
	I	21,3	12,5	- 41,3					
Egypte	T	129,4	102,8	- 20,1	-	39,2	+	2,2	
	E	45,1	52,5	+ 16,4					
	I	84,3	50,3	- 40,3					
Marokko	T	23,6	17,8	- 24,6	-	12,8	-	12,0	
	E	5,4	2,9	- 46,3					
	I	18,2	14,9	- 18,1					
Tunesië	T	2,1	0,9	- 57,1	+	0,3	+	0,9	
	E	1,2	0,9	- 25,0					
	I	0,9	-	-100,0					

Land		1976	1977	% ver- ander.	1976	1977
Totaal overige						
Arb.lnd.	T	252,2	218,7	- 13,3	-	28,6 + 12,5
Afgha- nistan	T	43,1	57,4	+ 33,2	+	0,3 + 20,2
	E	21,7	38,8	+ 78,8		
	I	21,4	18,6	- 13,1		
Bangla- desh	T	8,2	6,9	- 15,9	+	1,6 + 0,3
	E	4,9	3,6	- 26,5		
	I	3,3	3,3	-		
Birma	T	0,2	1,0	+400,0	+	0,2 - 1,0
	E	0,2	-	-100,0		
	I	-	1,0			
India	T	147,1	169,9	+ 15,5	-	18,3 - 11,5
	E	64,4	79,2	+ 23,0		
	I	82,7	90,7	+ 9,7		
Indo- nesië	T	7,4	13,0	+ 75,7	-	3,8 - 10,2
	E	1,8	1,4	- 22,2		
	I	5,6	11,6	+107,1		
Cyprus	T	3,9	5,8	+ 48,7	+	0,1 + 0,4
	E	2,0	3,1	+ 55,0		
	I	1,9	2,7	+ 42,1		
Laos	T		7,1			+ 7,1
	E		7,1			
	I		0,0			
Maleisië	T	19,1	29,9	+ 56,6	-	14,7 - 28,7
	E	2,2	0,6	- 72,7		
	I	16,9	29,3	+ 73,4		
Nepal	T	1,5	2,1	+ 40,0	+	1,5 + 1,5
	E	1,5	1,8	+ 20,0		
	I	-	0,3			
Pakis- tan	T	11,7	23,3	+ 99,1	+	6,1 + 13,5
	E	8,9	18,4	+106,7		
	I	2,8	4,9	+ 75,0		

Land		1976	1977	% ver- ander.	Balans			
					1976	1977		
Singa- pore	T	5,7	8,9	+ 56,1	-	0,5	-	2,1
	E	2,6	3,4	+ 30,8				
	I	3,1	5,5	+ 77,4				
Thai- land	T	2,8	1,3	- 53,6	+	0,8	+	0,3
	E	1,8	0,8	- 55,6				
	I	1,0	0,5	- 50,0				
Filip- pijnen	T	5,9	19,3	+227,1	-	5,9	-	18,9
	E	-	0,2					
	I	5,9	19,1	+223,7				
Sri Lanka	T	2,6	3,5	+ 34,6	+	0,4	-	0,7
	E	1,5	1,4	- 6,7				
	I	1,1	2,1	+ 90,9				
=====								
Totaal overige								
Az. lnd.	T	259,2	349,4	+ 34,8	-	32,2	-	29,8
=====								
Argentinië	T	96,9	53,3	- 45,0	-	91,5	-	47,9
	E	2,7	2,7	-				
	I	94,2	50,6	- 46,3				
Bolivia	T	3,1	5,5	+ 77,4	-	0,1	-	1,5
	E	1,5	2,0	+ 33,3				
	I	1,6	3,5	+118,8				
Brazilië	T	136,0	90,2	- 33,7	-	84,8	-	18,4
	E	25,6	35,9	+ 40,2				
	I	110,4	54,3	- 50,8				
Colombia	T	3,8	7,7	+102,6	-	2,6	-	7,1
	E	0,6	0,3	- 50,0				
	I	3,2	7,4	+131,3				
Costa Rica	T	0,2	2,1	+950,0	+	0,2	-	2,1
	E	0,2	-	-100,0				
	I	-	2,1					
Mexico	T	4,3	2,0	- 53,5	-	1,9	-	0,8
	E	1,2	0,6	- 50,0				
	I	3,1	1,4	- 54,8				

Land		1976	1977	% ver- ander.	Balans	
					1976	1977
Peru	T	4,7	3,6	- 23,4	- 2,3	- 1,4
	E	1,2	1,1	- 8,3		
	I	3,5	2,5	- 28,6		
Uruguay	T	1,5	1,3	- 13,3	- 0,7	- 0,7
	E	0,4	0,3	- 25,0		
	I	1,1	1,0	- 9,1		
Ecuador	T		5,0		-	4,4
			0,3			
			4,7			
=====						
Totaal						
Z-Amerika	T	250,5	170,7	- 31,9	- 183,7	- 84,3
=====						
Overigen	T	343,9	537,5	+ 56,3	+ 322,1	+ 504,9
	E	333,0	521,2	+ 56,5		
	I	10,9	16,3	+ 49,5		
Totaal	T	13126,3	14988,4	+ 14,2	- 1085,1	- 310,6
		6020,6	7338,9	+ 21,9		
	I	7105,7	7649,5	+ 7,6		
=====						

Hoofdstuk C: Landstrijdkrachten1. Activiteitena. Algemeen

Zoals gebruikelijk stond mei in het teken van de voorjaarspersoneelswisseling. Deze had bij alle betrokken Warschaupakt strijdkrachten een normaal verloop.

Het één week eerder beginnen van de luchtbrug t.b.v. de rotatie bij de Sovjet Groepen van Strijdkrachten, heeft niet geleid tot een groter aantal vluchten dan te doen gebruikelijk. Met rond duizend vluchten kunnen ruim 113.000 man in beide richtingen zijn vervoerd.

b. DDR

De landelijke alarm- en mobilisatie-oefening die op 6 mei had moeten beginnen, ging op het laatste moment niet door.

Het is nog niet duidelijk of deze oefening geheel werd afgelast dan wel naar een later tijdstip werd verschoven. Met betrekking tot dit laatste wordt de periode 26 - 29 juni a.s. het meest genoemd.

c. Tsjechoslowakije

- (1) Gedurende de periode 9 - 14 mei vond een commandostafoefening met beperkte troependeelname plaats van 4 Lr onder de aanduiding "KVETEN '77" (Mei '77). Het gesimuleerde oefengebeuren, waarbij het zwaartepunt lag op logistieke aspecten, verplaatste zich in westelijke richting tot op het grondgebied van de BRD. Aanvankelijk werd uitgegaan van een aanval van de zijde van de NAVO.

Noot: Gedurende dezelfde periode en ook nog daarna vonden meer activiteiten plaats, waarop de aanduiding "KVETEN '77" van toepassing kan zijn. Samenhang met bovengenoemde oefening kon echter niet worden vastgesteld.

- (2) Van 18 - 23 mei vond onder leiding van St-ZW Front een commandostafoefening met beperkte troependeelname van 1 en 4 Lr gesteund door luchtstrijdkrachten plaats. Mogelijk fungeerde 4 Lr als vijand.

In het kader van deze oefening vond een rivierovergang plaats

en werden op beperkte schaal luchtlandingen uitgevoerd. Aanwijzingen duiden erop dat bij 1 Lr een gering aantal reservisten werd opgeroepen. De aanwezigheid van tenminste één Sovjet generaal in het oefeningsgebied duidt op belangstelling van die zijde.

2. Polen

a. Aflossing VN-Detachement Midden-Oosten

Een nieuwe groep Poolse militairen is in mei naar het Midden-Oosten vertrokken als deel van de Poolse Speciale Eenheid bij de troepenmacht van de Verenigde Naties.

Deze keer betreft het militairen van MD-Pommeren.

De Poolse Speciale Eenheid bestaat uit 800 militairen die werkzaam zijn bij Genie en Transport.

(Pers)

Commentaar: Dit is het achtste detachement dat naar het Midden-Oosten vertrekt.

Daar het hier personeel van MD Pommeren betreft, wordt de stelling bevestigd dat deze detachementen bij toerbeurt door de drie Militaire Districten worden geleverd.

DEEL II: Midden-Oosten/Afrikadentieel 1. Libanon

Hoewel aan de onderlinge strijd tussen de Palestijnse organisaties (nog) geen einde kwam, en de Syrische troepen (van de Arabische vredesmacht) zowel met Palestijnse eenheden van het "Verwerpingsfront" als de Christelijke militia slaags raakten, is in militair opzicht de toestand in Libanon relatief rustig gebleven. Politiek gezien is van belang, dat de Libanese regering in het kader van haar streven naar een snelle wederopbouw van het leger opnieuw een aantal benoemingen heeft bekendgemaakt.

Het handelt hierbij wederom om officieren, die zowel met de Libanese president Sarkis als met de Syrische autoriteiten op goede voet staan. Voorts kan worden vastgesteld, dat m.b.t. de politieke problemen die tot dusverre de normalisatie van de toestand in Libanon in de weg hebben gestaan, nog geen vooruitgang is geboekt. De zgn. "quadripartite" commissie, belast met de uitvoering (en het toezicht op de naleving) van de Caïro-overeenkomsten (van 1969 en 1976) die de positie van de Palestijnen in Libanon regelen, is er voorzover bekend nog niet in geslaagd een voor alle betrokken partijen aanvaardbare, definitieve regeling uit te werken.

(B-3) (W,R,Gr)

Commentaar: De Palestijnen hebben zich tot dusverre met succes verzet tegen uitvoering van de onlangs in de commissie gereedgekomen en door de Libanese regering geïnspireerde uitwerking van de betreffende akkoorden. Aan hun verzet lag de overweging ten grondslag, dat de in deze uitwerking neergelegde omschrijving van de aard en omvang van de Palestijnse (militaire) aanwezigheid hun politiek-militaire betekenis in het land zowel t.o.v. de Libanese autoriteiten als Israël aanzienlijk zou verkleinen. Vooral Koeweit heeft zich naderhand bij de Palestijnse oppositie aangesloten. De aanwezigheid van een grote Palestijnse bevolkingsgroep in Koeweit heeft de regering van dit land ertoe gebracht ten behoeve van de binnenlandse stabiliteit haar steun aan de overeengekomen lezing van de

akkoorden alsnog te onthouden. Het is niet uitgesloten, dat de impasse in het overleg over de verschillende politieke problemen die de wederopbouw van het land vertragen, pas na de totstandkoming van het nieuwe Libanese leger kan worden doorbroken.

identieel 2. Egypte-Libië

De betrekkingen tussen Libië en Egypte hebben een nieuw dieptepunt bereikt. Hoewel de Libische leider Khaddafi de honderdduizenden Egyptenaren die in zijn land werkzaam zijn ervan beschuldigd heeft, als een "vijfde colonne van saboteurs en spionnen" op te treden, is hij er nog niet toe overgegaan hen uit te wijzen. In het Egyptisch-Libische grensgebied hebben beide staten hun troepenmacht versterkt en in staat van paraatheid gebracht.

(B-3) (W,R,G,Gr)

Commentaar: Libië en Egypte staan reeds geruime tijd op gespannen voet. Niets wijst op een mogelijke verbetering in de betrekkingen tussen beide staten. Een militair conflict lijkt echter niet waarschijnlijk. De Sovjet rol bij de opbouw van de Libische strijdkrachten en de onlangs door het Kremlin aan de politiek van Khaddafi gegeven steun, hebben de betrekkingen tussen de SU enerzijds en Egypte en het daarmee politiek en militair nauw samenwerkende Soedan anderzijds verder doen verslechteren. De sterk anti-communistische regering van Soedan heeft zelfs alle Sovjet (civiele en militaire) adviseurs het land uitgezonden en op een aanzienlijke beperking van het ambassadepersoneel van de SU aangedrongen. Vooralsnog moet betwijfeld worden, of het overleg tussen de Egyptische minister van Buitenlandse Zaken Fahmi en zijn Sovjet ambts-genoot Gromyko, dat binnenkort in Europa moet plaatsvinden, veel aan een verbetering van de relaties tussen beide staten zal kunnen bijdragen. Zo zijn de beide regeringen er nog niet in geslaagd overeenstemming te bereiken over de plaats, waar de beide bewindslieden elkaar kunnen ontmoeten.

identieel 3. Koeweit

De regering van Koeweit heeft onlangs voor ongeveer 50 miljoen dollar

Sovjet wapens aangeschaft. Daarbij ging het voornamelijk om lucht-doelraketten van het type SAM-7. De training van de Koeweitse militairen in het gebruik ervan zal waarschijnlijk door Arabische deskundigen worden verzorgd. Er zouden geen Sovjet instructeurs worden ingeschakeld.

(B-3) (W,Gr)

4. Syrië-SU

Het bezoek dat president Assad van Syrië aan de SU heeft gebracht (18-22 april) lijkt politiek gezien succesvol te zijn verlopen. Aan het overleg werd ook (op verschillende niveau's) door hoge Sovjet en Syrische militairen deelgenomen. Het beraad heeft de basis gelegd voor het herstel van de goede betrekkingen tussen beide staten. Deze waren sinds de door de SU afgekeurde Syrische interventie in de Libanese burgeroorlog (voorjaar '76) aanmerkelijk verslechterd.

(B-3) (W,R,Gr,G)

Commentaar: De Syrische leiders waren vooral geïnteresseerd in een uitbreiding van de Sovjet economische, technische en militaire hulp. Mede door het uitblijven van voldoende Saoedi-arabische bijstand heeft Syrië namelijk met ernstige economische problemen te kampen. Hierdoor moesten reeds het nationale ontwikkelingsplan en het defensie-budget worden bijgesteld.

De SU heeft nu toegezegd de technische en economische hulp aan Syrië te zullen vergroten, maar(nog)niet de militaire bijstand, hoewel mag worden verwacht dat het militaire materieel, dat in Libanon verloren is gegaan door de SU zal worden vervangen. Voorzover bekend is nog niet tot omvangrijke, nieuwe leveranties besloten. Met betrekking tot Libanon is Assad erin geslaagd de Sovjet bezwaren tegen de Syrische politiek (voor een belangrijk deel) weg te nemen. De door de SU openlijk betuigde tevredenheid over het normalisatie-proces in Libanon, weerspiegelt de goedkeuring van (vooral het recente) Syrische optreden aldaar.

Ten aanzien van het internationale overleg over het Midden-Oosten vraagstuk, waarin vooralsnog vooral de Amerikaanse regering op de voorgrond treedt, bepleitten

beide regeringen een zo spoedig mogelijke hervatting van de Genève-conferentie. Hiermee lijkt de Syrische leider zich aan te sluiten bij het Sovjet streven om zowel bij het huidige Midden-Oosten overleg als bij mogelijke onderhandelingen nadrukkelijker dan voorheen te worden ingeschakeld.

In dit verband is het van belang, dat de Sovjet leiders reeds eerder (tegenover PLO-leider Arafat) gedane suggesties over de wijze waarop aan de Israëlisch-Amerikaanse bezwaren tegen Palestijnse deelname aan de Genève-conferentie tegemoet zou kunnen worden gekomen, hebben herhaald; in dit kader wezen zij op de mogelijkheid, de PLO als onderdeel van een Arabische delegatie (pas) in een later stadium van het overleg bij de beraadslagingen te betrekken. De Syrische regering, die naar verwachting zonder veel ophef met een verlenging van het UNDOF-mandaat akkoord zal gaan, schijnt echter vooralsnog de inhoudelijke en procedurele problemen rond het Midden-Oosten overleg als onoverkomelijk te beschouwen. Ondanks het succesvolle overleg tussen Assad en president Carter, dat begin mei plaatsvond, lijkt dit Syrische pessimisme bevestigd te worden door de verkiezingsoverwinning van het Likoed-blok in Israël.

Een (verdere) vertraging van het vredesoverleg inzake het Midden-Oosten vraagstuk zou (mede in het licht van de penibele financiële situatie van Syrië) tot een versterking van de politiek-militaire banden tussen Syrië en de SU en mogelijk zelfs tot een verbetering in de Syrisch-Iraakse betrekkingen kunnen leiden.

dentieel 5. Het Zuidelijk Rode Zee-gebied/De "Hoorn van Afrika"

De Ethiopische leider Mengistu Haile Mariam heeft begin mei een bezoek gebracht aan de SU waar hij o.m. werd ontvangen door secretaris-generaal Brezhnev. De Sovjet-Ethiopische besprekingen hebben geleid tot overeenkomsten over economische, technische, culturele en wetenschappelijke samenwerking. Tevens werd een verklaring getekend over de grondbeginselen voor samenwerking en vriendschappelijke betrekkingen.

(B-2) (W,G,Gr,R)

Commentaar: Het bezoek van Mengistu aan Moskou onderstreept de grote betekenis die door de Ethiopische leiding wordt toegekend aan de toenadering tussen Ethiopië en de Communistische wereld. Aangenomen mag worden, dat Mengistu de Sovjet leiders heeft verzocht de militaire hulp aan Ethiopië uit te breiden. Een nauwe militaire samenwerking met de SU is voor de Ethiopische regering van levensbelang, aangezien de Amerikaanse wapenleveranties als gevolg van de verslechtering van de betrekkingen tussen Ethiopië en de VS zijn gestaakt. In dit verband moet tevens gewezen worden op de toenemende spanningen tussen Ethiopië enerzijds en de buurlanden Somalië en Soedan anderzijds, en op de militaire successen die binnenlandse verzetsgroepen recentelijk in verschillende delen van het land hebben weten te boeken. Hoewel niet bekend is, of er in Moskou militaire overeenkomsten zijn gesloten, moet het uiterst waarschijnlijk worden geacht, dat de Sovjet leiders hebben toegezegd de militaire hulp aan het Mengistu-regime te zullen opvoeren. In dit opzicht is het van belang om vast te stellen, dat het Kremlin zich openlijk solidair heeft verklaard met de Ethiopische regering in haar streven de revolutionaire "verworvenheden" te verdedigen, en zowel de binnenlandse oppositie aldaar als de buitenlandse steun aan het verzet tegen het Mengistu-regime scherp heeft veroordeeld. In het kader van de Communistische hulpverlening aan Mengistu's regering lijkt voor Cuba een belangrijke rol te zijn weggelegd. Zo zouden reeds Cubaanse militaire adviseurs in Ethiopië zijn aangekomen. Betrouwbare bronnen spreken van 200 à 400 Cubanen, die betrokken zouden zijn/worden bij de opleiding van de sterk uitgebreide volksmilitie. Er zijn sterke aanwijzingen, dat deze militie binnenkort zal worden ingeschakeld bij een groot offensief van regeringstroepen tegen de door Soedan gesteunde verzetsbeweging E.D.U. (Ethiopische Democratische Unie), die in het Noord-Westen van het land opereert.

De toenadering tussen Ethiopië en de SU heeft tot dusverre geen ernstige gevolgen gehad voor de nauwe Sovjet-Somalische betrekkingen. Hoewel de Somalische regering de nu

op gang komende samenwerking tussen het Kremlin en het Mengistu-bewind afwijst, lijkt zij vooralsnog te willen vasthouden aan het bondgenootschap met de SU. Somalië blijft wel geïnteresseerd in betere betrekkingen met de gematigde Arabische staten en het Westen, maar de Somalische afhankelijkheid van Sovjet wapenhulp maakt een fundamentele heroriëntatie van het regeringsbeleid voor president Barre onaantrekkelijk. De betekenis van de Sovjet-Somalische militaire samenwerking neemt voor de regering-Barre zelfs toe nu de naderende onafhankelijkheid van Afar en Issaland (onder een voornamelijk op Somalië georiënteerde regering) de spanningen in dit gebied en de kansen op een militair conflict met Ethiopië waarschijnlijk verder zal doen stijgen. Hierdoor wordt tevens de door Saoedi-Arabië financieel gesteunde politiek van de gematigde Arabische staten, die erop gericht is de Sovjet invloed in het Rode Zee-gebied te verminderen, zeker op korte termijn nadelig beïnvloed. In dit verband kan nog worden opgemerkt, dat Zuid-Jemen de goede (economische en militaire) betrekkingen met de SU lijkt te willen handhaven. Zelfs het sterk met Saoedi-Arabië verbonden Noord-Jemen schijnt niet afkerig te zijn van militaire samenwerking met het Kremlin. Volgens betrouwbare informatie heeft Noord-Jemen reeds militair materieel uit de SU ontvangen en zou de aanschaf van MIG-21 vliegtuigen overwogen worden om de in een deplorabele staat verkerende luchtmacht weer op peil te brengen.

DEEL III: Verre Oostenidentieel 1. Chinaa. Binnenlandse situatie

De commandant van de Chinese luchtmacht, Ma Ning, is vervangen door Chang T'ing-fa. Ma Ning, die in 1974 tot commandant was benoemd, is vermoedelijk uit zijn ambt ontzet wegens zijn steun aan "uiterst-links" in het recente verleden en zijn relatieve onervarenheid. De nieuwe bevelhebber Chang, die als slachtoffer van de Culturele Revolutie in 1973 was gerehabiliteerd, heeft zich tijdens zijn loopbaan voorstander getoond van "professionalisering" van de Chinese strijdkrachten.

Van 20 april tot 13 mei is in de reeks van bijeenkomsten die aan de nieuwe, pragmatische economische politiek van de regering Hua concrete vorm moeten geven, de nationale industrie-conferentie gehouden. De vergadering werd door partijvoorzitter Hua Kuo Feng en de minister van defensie Yeh Chien-Ying toegesproken. In het kader van de algemene doelstelling, de Volksrepubliek te ontwikkelen tot een wereldmacht die de Verenigde Staten ook economisch evenaart of zelfs overtreft, lijkt de olie-industrie een belangrijke plaats in te nemen. Een aanzienlijke verhoging van de olieproductie zal worden nagestreefd om aan de toenemende binnenlandse vraag te kunnen voldoen en om de import van, voor een versnelde ontwikkeling van de Chinese industriële capaciteit noodzakelijke, technologie en "know how" te kunnen financieren.

(W,R) (B-2)

Commentaar: Hoewel er binnen de Chinese leiding overeenstemming bestaat over de algemene doelstelling van het sociaal-economisch beleid, is er over een aantal vraagstukken dat van grote betekenis is voor de economische groei en de industriële ontwikkeling, voorzover bekend nog geen beslissing genomen. Terwijl mag worden aangenomen, dat op korte termijn maatregelen zullen worden genomen

om de arbeidsdiscipline en de centrale leiding/controle op de lokale industrie te versterken, zal er bijvoorbeeld aan het uiterst gewichtige probleem van de lonen een aparte conferentie worden gewijd. Naar het schijnt is ook tijdens deze vergadering over de industrie geen definitief besluit gevallen over de prioriteit die in de staatsbegroting moet worden toegekend aan de ontwikkeling van respectievelijk de landbouw, de industrie en de defensie. Voorzover bekend is hierdoor ook de voltooiing van het 5e Vijfjaren-plan, dat oorspronkelijk in 1976 van start had moeten gaan, uitgebleven. Met betrekking tot het vraagstuk van de defensie-uitgaven kan worden opgemerkt, dat recente persartikelen aanleiding geven tot de veronderstelling, dat binnen de militaire leiding onzekerheid bestaat over de mate waarin de economische regeringsplannen ruimte zullen geven aan de financieel uiterst kostbare modernisering van het Chinese defensie-apparaat.

identieel

b. Buitenlandse politiek

Na het vastlopen van de grensbesprekingen (februari '77) is de propaganda-oorlog tussen beide communistische landen, die na de dood van Mao Tse-tung eenzijdig door de SU was afgebroken, weer volledig hervat.

Terwijl in de Chinese pers de strijd tegen het "revisionisme" en "sociaal-imperialisme" van de SU nog immer een belangrijke plaats inneemt, is in de Sovjet massa-media de Westerse wereld gewaarschuwd voor het Chinese "expansionisme" en wordt een politiek-militaire samenwerking met de regering van Hua Kuo Feng ten sterkste ontraden.

(B-2) (W,R)

Commentaar: Met de ongekend felle aanval op de (buitenlandse) politiek van Hua o.s. heeft het Kremlin stelling genomen tegen verschillende, recente ontwikkelingen in de betrekkingen van China met het buitenland.

In dit verband kan onder meer worden gewezen op de

toenadering tussen China en India, die zich vooral sinds de regeringswisseling in New Delhi in sterke (re) mate lijkt te gaan aftekenen. Daarnaast zijn er aanwijzingen voor een nauwere militair-technische samenwerking tussen China en Roemenië. Tevens zijn de contacten met Japan toegenomen. Het Japans-Sovjet visserij-conflict heeft een gunstig klimaat geschapen voor een versterking van de relaties tussen China en Japan. Het pragmatische economische beleid van de regering Hua, waarin aan uitbreiding van het handelsverkeer met het buitenland een vooraanstaande plaats wordt toegekend, heeft bovendien de basis gelegd voor een groeiende economische samenwerking tussen China enerzijds en Japan en de Verenigde Staten anderzijds. In dit kader lijkt de hervatting van de Chinees-Amerikaanse besprekingen over de regeling van de financiële problemen, die tot dusverre normale handelsbetrekkingen tussen beide staten in de weg hebben gestaan, van aanzienlijke betekenis. Mogelijkerwijs zal de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Vance tijdens zijn (aanstaande) bezoek aan China een oplossing van dit vraagstuk dichterbij kunnen brengen.

(B-2) (W,R)

identieel 2. India

De Sovjet minister van Buitenlandse Zaken Gromyko heeft in april een drie-daags bezoek gebracht aan India. Na afloop van het overleg werd een communiqué uitgegeven, waarin beide staten verklaarden hun samenwerking (krachtens het in 1971 gesloten vriendschapsverdrag) te willen voortzetten.

(B-2) (W,R)

Commentaar: Het bezoek van Gromyko benadrukt het grote belang dat door de Sovjet regering wordt gehecht aan een continuering van de nauwe betrekkingen met India. Hoewel de recente regeringswisseling in India door het Kremlin negatief beoordeeld werd, lijkt het streven van het kabinet-Desai naar een evenwichtige buitenlandse politiek vooralsnog een voortzetting (en zelfs versterking) van de politieke, militaire, economische en technische samenwerking met de Sovjet-Unie niet uit te sluiten.